

दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६
नुसार अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई
या कार्यालयातील गट अ, ब, क व ड
संवर्गातील पदाकरिता दिव्यांगासाठी
शासनसेवेत पदे सुनिश्चित करणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
नियोजन विभाग,
शासन निर्णय क्र. संकीर्ण २०१८/प्र.क्र.२०४/का-१४२६,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- ५ एप्रिल, २०२१.

वाचा :- १) दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम-२०१६.

- २) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन परिपत्रक क्र.दिव्यांग-२०१९/
प्र.क्र.२५१, दि.१२/११/२०२०.
- ३) केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची
अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१
- ४) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.दिव्यांग- २०१९/
प्र.क्र.२५१, दि.०२/०२/२०२१.
- ५) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाचे मा.मुख्य सचिव यांचे अ.शा.पत्र क्र.
दिव्यांग-२०२१/संकीर्ण ११/दि.क.२, दि.६.२.२०२१.

शासन निर्णय :

केंद्र शासनाचा दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम, २०१६ मधील कलम ३३ नुसार राज्य शासनाच्या अखत्यारीतील पदांची पदसुनिश्चिती करण्यासाठी केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांनी दि. ०४.०१.२०२१ च्या अधिसूचनेन्वये दिव्यांगासाठी सुनिश्चित केलेल्या पदांची यादी करून प्रसिध्द केलेली आहे. त्यामध्ये नमूद केल्यानुसार केंद्र शासनाने पदसुनिश्चिती करून दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चिती केलेली गट "अ" ते गट "ड" मधील जी पदे राज्य शासनाच्या आस्थापनेवर आहेत अशा पदांबाबत, केंद्र शासनाने प्रसिध्द केलेल्या यादीतील ज्या पदांची कर्तव्य व जबाबदाऱ्या, कामाचे स्वरूप व प्रचलित वेतनश्रेणी राज्य शासन सेवेतील पदांशी समान आहेत, अशा पदांची पदनामे जरी भिन्न असली तरी राज्य शासन सेवेतील ती पदे दिव्यांगासाठी सुनिश्चित करण्याच्या सूचना सामाजिक न्याय व विशेष साहाय्य विभागाने शासन निर्णय क्र. दिव्यांग-२०१९/प्र.क्र.२५१/ दि.क.२, दि. ०२.०२.२०२१ अन्वये निर्गमित केल्या आहेत.

२. केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दि.०४/०१/२०२१ रोजीच्या अधिसूचनेद्वारे दिव्यांगासाठी पदे सुनिश्चित केलेली आहेत. त्या यादीतील गट अ, ब, क व ड संवर्गातील पदांसाठी निश्चित केल्याप्रमाणे, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई या कार्यालयातील गट अ, ब, क व ड संवर्गातील पदांसाठी विवरणत्र-अ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे दिव्यांगासाठी या शासन निर्णयाद्वारे पदे सुनिश्चित करण्यात येत आहेत.

३. केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांची दि.०४/०१/२०२१ ची अधिसूचना व सामाजिक न्याय व विशेष साहाय्य विभागाच्या दिनांक ०२/०२/२०२१ च्या अनुषंगाने हा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

४. महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर हा शासन निर्णय उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०४०६१३१७०१०८१६ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्रज्ञा महाले)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

सहपत्र : विवरणपत्र-अ

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री (नियोजन) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा.राज्यमंत्री (नियोजन), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा.विरोधी पक्षनेता, विधान परिषद/विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ६) मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) अपर मुख्य सचिव (सेवा), सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- ८) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण आयुक्तालय, पुणे.
- १०) संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई
- ११) कक्ष अधिकारी (कार्यासन-१४२७), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) अपर मुख्य सचिव (नियोजन) यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मुंबई.
- १३) निवडनस्ती-का-१४२६.

नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र.संकीर्ण २०१८/प्र.क्र.२०४/का-१४२६, दिनांक ५ एप्रिल, २०२१ सोबतचे परिशिष्ट

प्रशासकीय विभागाचे नाव :- नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अधिनस्त क्षेत्रिय कार्यालयाचे नाव :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई
विवरणपत्र-अ

अ.क्र.	पदनाम	शारीरिक पात्रता	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती	सदर पदांच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये	शेरा
१	सहसंचालक / गट-अ (राजपत्रित)	S,ST,W,RW, SE,C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	राज्याच्या प्रशासकीय विभागामध्ये संचालनालयाच्या संपूर्ण सांख्यिकी कामाबाबत किंवा मूल्यमापन व अभ्यास, प्रशिक्षण संगणित् पद्धती, संकल्पन आणि संगणित् कार्यक्रम राबविणे. संगणित् चालविणे, राष्ट्रीय उत्पन्न, सांख्यिकी कामाचे समन्वय व प्रकाशने आणि विकेंद्रित सांख्यिकी कामाचे समन्वय व प्रकाशने आणि विकेंद्रित सांख्यिकी कार्यक्रम अशा विषय शाखातील सांख्यिकी कामाबाबत तांत्रिक व शासकीयदृष्ट्या प्रभारी म्हणून काम पाहणे. सहसंचालक हे त्यांच्या विनिर्दिष्ट विभागातील कार्यक्रम राबविण्याबाबत जबाबदार रहातील. सहसंचालक हे त्यांच्या अखत्यारितील अधिकारी आणि कर्मचारी यांचे कामावर देखरेख ठेवतील व त्यांना मार्गदर्शन करतील.	केंद्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १५६१ अ.क्र. ८९० Group A -Senior Research Officer नुसार
२	उपसंचालक, गट - अ (राजपत्रित)	S,ST,W,RW, SE,C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, Dw, AAV d) SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	राज्याच्या प्रशासकीय विभागातील विनिर्दिष्ट सांख्यिकी कामाबाबत किंवा मूल्यमापन, राज्य उत्पन्न व भांडवल उभारणी, राष्ट्रीय नमुना पाहणी व एतदर्थ पाहण्या, औद्योगिक व किंमतीविषयक माहिती आणि निर्देशांक पद्धती संकल्पन व संगणित् चालन, सांख्यिकी प्रकाशने व आलेखी वितरण ही कामे करणाऱ्या शाखेचे किंवा संचालनालयाचे प्रशासकीय कामाचे तांत्रिक व प्रशासकीय प्रभारी म्हणून काम पाहणे, उप संचालक हे त्यांच्या कक्षेतील कार्यक्रम राबवितात. तसेच अखत्यारितील अधिकारी व कर्मचारी यांचे कामावर देखरेख व नियंत्रण ठेवणे त्यांना मार्गदर्शन करणे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र.१५६१ अ.क्र. ८९० Group-A Senior Research Officer नुसार
३	संशोधन अधिकारी / सांख्यिकी अधिकारी, गट - ब	S, ST,W, RW, SE, C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M), MI	राज्याच्या प्रशासकीय भागामध्ये (जिल्हा) संचालनालयातर्फे चालू असलेल्या सांख्यिकी माहितीचे संकलन, संस्करण, विश्लेषण व प्रकाशन या कामाबाबत तांत्रिक व प्रशासकीयदृष्ट्या प्रभारी म्हणून काम पाहणे अथवा मूल्यमापन व अभ्यास, प्रशिक्षण, नमुना सर्वेक्षण, राज्य उत्पन्न व भांडवल उभारणी, औद्योगिक व किंमतीविषयक सांख्यिकी पद्धती, संकल्पन, संगणित् चालन, प्रकाशने आणि विकेंद्रित सांख्यिकी	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १८०८ अ.क्र. ४८१ Group-B Statistical Officer नुसार

अ.क्र.	पदनाम	शारीरिक पात्रता	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती	सदर पदांच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये	शेरा
	(राजपत्रित)		e) MD involving (a) to (d) above	कार्यक्रम अशा सारख्या विषय शाखेबाबत तांत्रिक व प्रशासकीयदृष्ट्या प्रभारी राहणे किंवा कार्यालयीन प्रशासन व अंतर्गत व्यवस्था सांभाळणे ही कामे सांभाळणे. प्रशासकीय भाग अथवा शाखेतील कामाचा कार्यक्रम वरिष्ठांच्या निदेशानुसार राबवणे आणि कनिष्ठ कर्मचाऱ्यांचे कामावर नियंत्रण ठेवणे, देखरेख करणे व त्यांना मार्गदर्शन करणे.	
४	संशोधन सहायक, गट - ब (अराजपत्रित)	S, ST, W, RW, SE, C, MF	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), MI e) MD involving (a) to (d) above	शाखेतील सांख्यिकी कामावर त्यांनी देखरेख करावयाची असून टिप्पण्या व सूचनासंच तयार करण्यामध्ये शाखाधिकाऱ्यांना त्यांनी मदत करावयाची आहे. संकलित केलेल्या माहितीची छाननी व संकेतांक देणे, तक्ते तयार करणे व माहितीचे विश्लेषण करणे व या सर्व कामात अचुकता राहिल हे पाहणे / क्षेत्रीय कामाचे निरीक्षण करणे / इलेक्ट्रॉनिक साधने चालविणे व शाखेतील कर्मचाऱ्यांच्या कामावर देखरेख ठेवून त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे. तसेच शाखेतील काम सुरळीतपणे चालू ठेवणे व शिस्त राखणे ही त्यांची जबाबदारी आहे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १७९२ अ.क्र. ४३५ Group-B Research Assistant नुसार
५	लघुलेखक (उच्चश्रेणी / निम्नश्रेणी) गट - ब	S, ST, W, BN, RW, SE, H, C	a) B, LV b) HH c) OA, OL, BL, OAL, BLOA, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	अधिकाऱ्यांशी झालेले श्रुतलेखन लिहून घेणे व त्याचे लिप्यंतर करणे हे लघुलेखकाचे प्रमुख काम आहे. ज्या अधिकाऱ्याशी असा कर्मचारी संलग्न असेल त्याच्यावतीने त्यांना येणारे टपाल स्विकारणे, सादर करणे हेही त्याचे काम आहे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १७७७ अ.क्र. ३८० Group-B Stenographer Gr.I नुसार
६	मुख्य आरेखक / आरेखक, गट - क	S, ST, W, BN, L, KC, MF, RW, SE, H, C	a) D, HH b) OA, OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV c) ASD (M), SLD, MI d) MD involving (a) to (c) above	रेखाचित्र शाखेचा प्रमुख या नात्याने त्या शाखेचा प्रभारी. मुख्य आरेखकाने सूचनेनुसार माहितीची मांडणी किंवा रेखांकन करणे, किंवा संकल्पचित्र काढणे, तक्ते किंवा आलेख तयार करणे ही त्याची जबाबदारी असून रेखाचित्र शाखेतील कर्मचाऱ्यांच्या कामावर देखरेख ठेवणे, नियंत्रण ठेवणे व त्यांना मार्गदर्शन करणे. आलेख व तक्ते तयार करणे किंवा मुख्य आरेखकांना ते तयार करण्यात मदत करणे ही आरेखकांची जबाबदारी आहे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १६८९ अ.क्र. १३९ Group-B Senior Draughtsman नुसार

अ.क्र.	पदनाम	शारीरिक पात्रता	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती	सदर पदांच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये	शेरा
७	सांख्यिकी सहायक, गट - क	S, ST, W, MF, SE, RW, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, OL, BL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	सांख्यिकी सहायकाच्या कर्तव्यात पुढील कामांचा समावेश आहे:- माहितीची छाननी करणे, संकेतांक देणे, तक्तीकरण करणे, माहिती गोळा करणे, क्षेत्रिय कामावर देखरेख करणे, माहिती संकलन व तक्तीकरण, छाननी व संकेतांक देणे या कामी अचूकता राखणे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. २३४२ अ.क्र. १४०१ Group-C Statistical Asstt. नुसार
८	अन्वेषक गट - क,	S, ST, BN, MF, RW, SE, C	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), MI e) MD involving (a) to (d) above	क्षेत्रिय स्तरावर पत्रकांमध्ये माहिती गोळा करणे, माहिती संकलित करणे, पत्रकांमध्ये संकेतांक देणे, तक्तीकरण करणे, पत्रकांमधील माहितीची संगणकावर नोंद करणे इत्यादी कामे करणे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१ अन्वये सुनिश्चित केलेल्या पदांच्या यादीमध्ये अन्वेषक या पदासाठी गट क मध्ये समकक्ष पद उपलब्ध होत नसल्याने गट ब मधील समकक्ष पद विचारात घेण्यात आले आहे. पृ.क्र. १८१० अ.क्र. ४८५ Group-B Statistical Investigator नुसार
९	माहिती नोंदणीकार, गट - क	S, ST, W, MF, RW, SE, H	a) LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, OAL, CP, LC, Dw, AAV, MDy d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	कागदपत्रावरून, प्रपत्रावरून माहिती योग्य माध्यमांवर माहिती नोंदणी यंत्राच्या सहाय्याने उतरवून घेणे व ती अचूक असल्याचे पडताळणे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. १८३८ अ.क्र. ४३ Group-C Data Entry Operator नुसार
१०	लिपिक टंकलेखक, गट - क	S, ST, W, MF, RW, SE, H	a) B, LV b) D, HH c) OA, BA, OL, BL, OAL,	शाखेतील नस्ती सांभाळणे, अद्ययावत करणे, शाखेत येणारे टपाल घेणे व पाठविणे, आलेल्या व पाठवावयाच्या टपालाच्या नोंदी नोंदवहीमध्ये घेणे. वेतन व इतर देयके तयार करणे, रोख रक्कम स्विकारणे व वितरीत करणे, अधिकारी / कर्मचारी यांच्या रजेचा	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र.

अ.क्र.	पदनाम	शारीरिक पात्रता	दिव्यांग प्रवर्गासाठी पदे सुनिश्चिती	सदर पदांच्या जबाबदाऱ्या व कर्तव्ये	शेरा
			CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), SLD, MI e) MD involving (a) to (d) above	तपशिल ठेवणे, सेवानिवृत्ती विषयक प्रकरणे तयार करणे, आस्थापना / प्रशासन विषयक इतर कामे, इंग्रजी / मराठी टंकलेखन करणे इत्यादी कामे करणे.	१८३९ अ.क्र. ४५ Group-C Clerks, General नुसार
११	शिपाई, गट - ड	S, ST, W, BN, L, KC, PP, MF, SE, H, C	a) B, LV b) D, HH c) OL, OAL, CP, LC, Dw, AAV d) ASD (M), ID, SLD, MI e) MD involvi ng (a) to (d) above	कार्यालयातील फर्निचर स्वच्छ करणे हे त्याचे महत्वाचे काम आहे. तसेच शाखेतून अधिकाऱ्याकडे व उलट टपाल / अभिलेख पोहोचते करणे व अधिकाऱ्यांनी सांगितलेली कामे करणे हे त्यांचे काम आहे.	केंद्र शासन सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली अधिसूचना दि.०४/०१/२०२१. पृ.क्र. २४७५ अ.क्र. ८ Group-D Peon नुसार

ABBRAVIATIONS -

Sr.no.	Abbreviation	Long Form	Sr.no.	Abbreviation	Long Form
१	B	Blind	१२	CP	Cerebral Palsy
२	LV	Low Vision	१३	LC	Leprosy Cured
३	D	DEAF	१४	DW	Dwarfism
४	HH	Hard of Hearing	१५	AAV	Acid Attack Victims
५	OA	One Arm	१६	MDy	Mascular Dystrophy
६	OL	One Leg	१७	ASD	Autism Spectrum Disorder (M=Mild, MoD=Moderate)
७	BA	Both Arms	१८	ID	Intellectual Disability
८	BL	Both Legs	१९	SLD	Specific Learning Disability
९	OAL	One Arm & One Leg	२०	MI	Mental Illness
१०	BLOA	Both Legs & One Arm	२१	MD	Multiple Disabilities
११	BLA	Both Legs Arms			

ABBRAVIATIONS

Sr.no.	Abbreviation	Long Form	Sr.no.	Abbreviation	Long Form
१	S	Sitting	९	CL	Climbing
२	ST	Standing	१०	PP	Pulling & Pushing
३	W	Walking	११	MF	Manipulation by Fingers
४	BN	Bending	१२	RW	Reading & Writing
५	L	Lifting	१३	SE	Seeing
६	KC	Kneeling & Crouching	१४	H	Hearing
७	JU	Jumping	१५	C	Communication
८	CRL	Crawling			